

OTON ZUPANČIČ
SAMOGOVORI

Založba Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg
~~~~~ v Ljubljani. ~~~~~

Aškerc A., *Balade in romance*. Drugi natisk. 8°, 155 strani, 2 K 60 h, elegantno vezane 4 K.

— *Lirske in epske poezije*. 8°, 160 strani, 2 K 60 h, elegantno vezane 4 K.

— *Nove poezije*. 8°, 222 strani, 3 K, elegantno vezane 4 K.

— *Četrta zbornik poezij*. 8°, 247 strani, 3 K 50 h, lično vezana knjiga 4 K 50 h.

— *Primož Trubar*. Zgodovinska epska pesnitev. 8°, 136 strani, broširana 2 K, elegantno vezana 3 K.

— *Izmajlov @ Red sv. Jurja @ Tujka*. Tri drame. 8°, 113 strani, broširane 2 K.

Baumbach R., *Zlatorog*. Planinska pravljica, poslovenil A. Funtek. 8°, 95 strani, elegantno vezan 4 K.

Cankar Ivan, *Ob zori*. S podobami (izdelal Mat. Jama). 3 K.

Dostojevski F. M., *Zločin in kazen*. Roman v šestih delih z epilogom. Iz ruskega preložil Vladimir Levstik. 3 zvezki, broširani 10 K 50 h, vezani 13 K.

Funtek Anton, *Godec*. Poleg narodne pravljice o Vrbskem jezeru. 8°, 100 strani, elegantno vezan 2 K 50 h.

Guy de Maupassant, *Novele*. Iz francoščine preložil dr. Ivo Šorli. 14 pol, 8°, broširane 3 K, vezane 4 K.

Oton Zupančič :

Samogovori.

V Ljubljani 1908.

o o o

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

R 367414

367414

21-01-1986

D 58

D: Zapiščina O. Župaričiča

Kazalo.

	Stran
Motto	5
I.	
Mož na hribu	9
Prva pomlad	10
Pomlad - nepomlad	11
Solnce - roža	12
Ljubavna pesem	14
Tebi	15
Šla je čez polje	16
Umetnik in ženska	18
Melanholija	20
Orientalški sonet	21
Večerna impresija	22
Zaprti park	23
Tiho prihaja mrak	25
Svidenje	27
Silvin	28
II.	
Poetu	31
Gospa	32
Iz dnevnika	33
Vesela pomladnja epistola	34
V album	37
Gostu	38
Svojim prijateljem	39

III.	Stran
Pogled na Montmartre	43
Večerna vizija	44
Sfinga	46
Moj Bog I, II.	47
Cigan	49
Klic noči	51
Teško uro	53
Vizija	54
Samogovor	58
Zimska noč	60
V noč	61
Starec misli	62

IV.	
Geslo	67
Sebi	68
Ribnik	69
Metamorfoze	70
Prebujenje	73
Visoki hip	76
Nočni psalem	78

V.	
Z vlakom	83
Duma	88
Epilog	99
Pripomnje k „Dumi“	103

Motto.

Duša je od tebe bolna
in brez tebe ne ozdravi:
ah, kako se tebi pravi,
roža ti skrivnosti polna?

I.

Mož na hribu.

Hej, oblaki preko polja — kam?
Kam je, reka, tebe volja? — kam?
Rado bi v daljavo drevje?
Cvetje, listje raz vejevje — kam?

Deklica po strmi poti — kam?
Krilo, ruto — kot peroti — kam?
Konji splašeni z vetrovi . . .
in na konjih mladi dnovi — kam?

Prva pomlad.

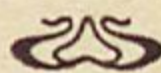
** Die „Kätzchen“
auf den Weiden.*

Ej, mačice^x! Kdaj pa ste splezale
tak naglo na vrbinje?
Ni dolgo še, kar v inje = *Reif*
zavite so veje iztezale
se v mraz.

Pa kdaj si, glog, si cvetja nabral?
Kot iz snežink posneto
je v bele čipke speto —
kaj res že kučmo z glave dal
je čas?

*Die warme Winter,
müde unserer Bauern,
müde aus Billichfell.*

Pa, deklice, kaj je dehnilo v vas?
Kaj vam oči je vnelo,
kaj v nedrih vam vzbrstelo?
— Pst! To se ne pove pri nas
v obraz.

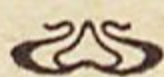
Pomlad - nepomlad.

Ni še pomladi, v moji deželi še ni je . . .
Dokler mi srce samo ne zasije,
dokler mi v prsih ptički ne zapojo,
zame pomladi ne bo.

Hodim in gledam prerojenje svéta,
vidim: zelenje gozd in gaj prepleta,
polje odpira solncu tisoč oči,
v moji duši vse cvetje spi. —

Ali je pisana ona daljna loka,
koder mi hodiš po travi, srnooka!
Ali srebrn je val, ki le za čas
v njem zazrcalil tvoj se obraz!

Da bi ga mogel z dušo oddaleč uzreti!
Hip, le hip, da mogel tvoj čar bi ujeti,
večnost objeti v trenutku in kakor val
v nič splahneti, v solncu od tebe svetal . . .

Solnce - roža.

Zaprl sem oči
in sanjal sem solnčno glorio,
in solnce je bilo kot roža,
in ta roža si bila ti.

In moje želje
kot metuljkov srebrnih roj
so letale nad teboj
in se solnčile v tvoji lepoti.

Ah, bila si
kot brezmadežna Marija,
ki glavo ji sveto ovija
venec iz samih zvezd.

In vse, glej, vse,
kar v meni je kdaj zadrhtelo,
vse bilo je čisto in belo,
vse jasni tvoj žar je opral.

In vse, glej, vse,
kar v meni vzbudi se še kdaj,
nosilo te ure sijaj
bo na sebi brez madeža.

Zdaj čutim, glej,
svoje duše večno mladost
in življenja svetlo prostost
in pot naprej.

Ljubavna pesem.

Bolj nežna nego dih,
ki plah in tih
čez talo gre ledino,
bolj bežna nego ptic
je lastavic
let nad vodé gladino;

tihotna, kakor spev,
ki vsak odmev
ubranost mu premoti,
samotna, kakor soj,
ki nad teboj
hiti polnočne poti:

je tajna misel, glej,
ki v duši tej
dviguje k tebi krila —
in vendar vse zemljé
slast in gorjé
nista je premeknila . . .

Tebi.

Kot veter v vrhu trepetlike,
tako si v mojem srcu ti:
ves gaj molči, le v nji šumi —
in duša, polna tvoje dike
trepetajoča te slavi.

Šla je čez polje . . .

Med drevjem — si čul plahutanje,
šum splašenih kril skozi gaj?
Vse najine ure nekdanje,
noči najtišje sanje
vse hrani zvesti kraj.

Poglej, tam: dalja sinja!
Kot da se pnè v nebo;
se tvoja misel spominja,
kak dan se v škrlat zagrinja,
in rož, ki o kresu cveto?

*Die Sommer Sonnenwende,
die Zeit der Zauberblüthen.*

V življenja najvišji slasti
dva cveta: radost — boleost
iz ene mladike: strásti
obenem sva videla rasti
in bila sva srečna do zvezd.

V očeh sem tvojih iskala
in našla ves pogum,

zato se nisem bala,
ko vsa sem trepetala
kot zdaj . . . O, čuješ ta šum?

Šla je čez polje zase
in mislila tako,
še enkrat žila čase
in pila znane glase,
kot on bi hodil z njo . . .

Umetnik in ženska.

Nocoj
zvenijo zvezde zopet kot nekdej,
zlatijo vale, čez tihotni gaj
gredo — postoj,
da se pogovorim s teboj
pri jasnih pričah teh.
Kaj roke v mojih ti drhte dlaneh
kot plahi ptički dve?

Ker se boje,
da ne dosežejo tvojih daljin,
tvojih višin nikdar.
Ti si kot daljnih carstev sin,
tuj in teman;
kot od plamenov čarnih vžgan
je tvojega očesa žar,
od mene, preko mene hrepeni —
zato, glej, vedno se bojim,
da te v daljavi ne zgubim,
glej, ker ne morem za teboj . . .
In ker me ljubiš ti, in ker si moj,
vem: sam se naskrivaj bojiš,

da svojih dalj ne izgrešiš,
in da ostaneš sam z menoj
brez svojih daljnih, tajnih zvezd,
in da ti dolgčas bo po njih
pri meni, in tvoj duh bo tih.
Povej, ni tvoja to boleost?

Daj, naj poljubim te oči,
ki so mi v dušo gledale,
daj, naj poljubim ustnice,
ki so mi to povedale!
Za to besedo ves sem tvoj —
zdaj vidim: čutiš za menoj.

Melanholija.

Med rožami, ki ne rastó pri nas,
sem videl polzasenčen, tih obraz.

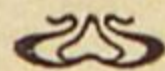
Kot da ni vedel zame, jaz ne zanj . . .
a bilo je med nama polno sanj.

Kot mavrica nevidna vzpel se most
je med menoj in njo, da je skrivnost

lahko hodila med menoj in njo,
o, kot bridkost, s povešeno glavo.

In vrča njenega napoj je bil
kot bi žerjavico mi v srce lil.

In spomnil sem se, da je davno ni,
da veter ji čez daljni grob šumi.

Orijentalški sonet.

Ne bom te skrival tujim več očem,
o Sulamit, pokažem te ljudem,
korald ovijem zanje ti krog vrata,
krog pasa démantov v objemu zlata.

Obsega naj ti čelo diadem,
z dveh mest, ki jaz do nju edini smem,
rubina krvavita iz škrlata,
krvnika dva, stražeča tajna vrata.

O Sulamit, v tančicah ves odkrit
ljudem bo tvojega telesa svit
in vse naj sluti polizdane slasti.

Le kamor sem te ugriznil v prvi strasti,
od tiste rane, viden samo meni,
blesk bisera naj sije pritajeni . . .

Večerna impresija.

Kot šum nevidnih kril gre skozi mrak,
nevidnih kril, ki bi gorela v zarji;
pričakovanja poln večerni zrak
se giblje, kot oblaki pred viharji
v motnjavi burni begajo svoj vlak;
kar plahih senc obstane lov in beg
in iz noči se vsiplje noč kot sneg.

mrak

Zaprta park.

Pariz: Jardin du Luxembourg.

Visoko mesec potuje
nad parkom, nad vrhovi
brez zvezd; tak duh žaluje
nad dragimi grobovi
sam.

A čuj: kot tožba tiha
v prostorih neizmernih!
Kot da preteklost diha,
vzbujena v urah večernih
tam.

Poznam te, družba tuja,
v tem parku, kraljic otožnih,
zaman pomlad ponuja
po dnevu sanj vam rožnih
v dar.

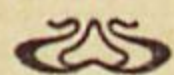
V oči zavešene vaše
žar solnc ugaslih sveti,
pomladi ne čutite naše,
med nami in vami stoletij
je čar.

A zdaj, ko mesec kraljuje
nad temnimi vrhovi
in dneva ponos se razsuje
in sanj strmé stolpovi —
zdaj

je žalosti zavesa
z oči se vam spustila,
pozdrava in slovesa
za hip vam dovolila
je slaj.

Ob uri tej brezčasja
je vsaka sanja živa,
v trenotek poln soglasja
preteklost, bodočnost zлива
se skup.

Zdaj kretnjo mrtvega veka
bi videl rad pridržano:
kako se roka odreka,
in oko kraljic udano
v brezup . . .

Tiho prihaja mrak.

Tiho prihaja mrak,
plah je njegov korak,
ni ga čuti.

Srce, zakaj drhtiš?
Česa, povej, se bojiš
v tej minuti?

Ali teman spomin
se je zgostil iz temin
brezobraznih?

Ali bodočnost - vampir
puhnil v večerni je mir
misli ti blaznih?

Ali je jata vetrov
šla preko dragih grobov
zapuščениh?

Ali iz daljnih samot
prišla je pesem sirot
zasolzenih?

Tiho prihaja mrak,
plah je njegov korak,
plaho bega.
Srce, zakaj drhtiš?
Česa, povej, se bojiš?
Vsega — vsega . . .

Svidenje.

R. J.

Ni pisal čas, pisalo je trpljenje
na tvoje čelo svoje mrke znake:
pet mesecev — in kakor da si prorok
prišel nazaj, tako si ves temán.

Zaprl si v prsi bridkih dni izkušnje,
vem, kaj jih dviga, in razumem mólk:
rokó daj roki in oko očesu —
in srce se je s srcem zgovorilo.

Silvin.

Silvin je pokopan. Vdovica mlada,
pristane res ti žalni pajčolan,
oko črno za njim — blesk iznenada
od bisera potajno v mrak poslan.

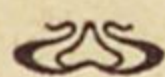
In drugov zvesti zbor — kot je navada:
resne besede za pogrebni dan,
a že k sedmini veselost bi rada —
i — svet je bel in sladek je teran.

*Sedmina ist der
nach einer Woche
nach dem Begräbnis
veranstaltete Leichen-
schmaus.*

*Teran ist ein
Wein aus dem Karst
bei Triest.*

Pod solnce vstal je Silvin; v polni žar
poldneva mrtve je uprl oči,
objel obzorja daljni kolobar,

meglo poljubil, ki vodo kali,
z roko škrjančku vrnil pesmi dar —
še dlan prek čela: „Proč, spomin ljudi!“

II.

Poetu.

Sami so razmajali se zvonovi
v ta lepi dan,
kot golobice v solncu jim glasovi
hite čez plan.

Nad njimi, glej, oblaki se belijo
čez sneg planin;
kaj so uzrli v dalji, da kopnijo
v morje višin?

Iztok zapadu dobro jutro kliče
od zarje vžgan,
blagor vsejala čez polje in griče
je višnja dlan.

Kaj tod lepote bujne ti narase!
Poet, boš zdrav?
Srce se kot ovčica ti napase
vseh zelenjav.

Gospa. = die russophobe Frau dr. Jenko in Laibach

Moj Bog, gospa! Velike nje oči
uprte venomer so nekam više,
pod grički njenih prsi čustvo diše,
kipi in plahne, v ritmu valovi.

Sočutje blago vsemu, kar trpi . . .
Kako že pevec rosnooki^x piše? ^x Gregorčič
Da: „Vdova tožna^x itd.“ — že briše
si s svilnim robcem bisere bolí.

Kaj sanjate neuslišani, ubogi
domači pevci v poezije logi,
o rožah trnovitih, daljnih palmah,

¹ Die Geliebte Preserens. o Julijah¹ prevzetnih, hladnih Almah? ² —
V okrilju prej imenovanih gričkov
lahko bi gnezdilo vse polno ptičkov.

² Die Geliebte Thurns, jetzt schon verheiratet,
jet; eine bekannte Laibacher Schönheit.

Iz dnevnika.

Tako sem bil v mislih in sam s seboj:
videl sem ga, pa ga nisem zapazil,
dokler ni bil tik pred menoj.

Klobuk je oddaleč že snel bil z glavé;
zdaj vem, kaj je hotel: saj se je priplazil,
a kakšne obraze imamo ljudje,
o Bože moj!

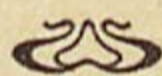
Pred kom! Pred menoj se mu zmedel je glas,
obraz se mu zmučil je v smeh grenak:
„Če bi mogli, gospod . . . kje je Štépanja vas?

Kako, rojak?

Da si slepec, z ušesom je ne zgrešiš,
in povrhu še gluha, se pritiplješ do nje:
ne cepi se cesta, ni poti navzkriž,
pogovor razloči od prvih se hiš . . .

A nisem se spomnil na vbogajme
in pokazal sem Štépanjo vas mu molché.

Odšel je. Zjasnilo se vse mi takoj —
le: kakšne obraze imamo ljudje,
o Bože moj!

Vesela pomladnja epistola,

Murnu - der Dichter
Murnu - Aleksandrov.

naslovljena batjuški Murnu, na Onem Svetu.

Der hl. Juri (Georg) ist
der Heilige des Frühlings.

Hej, batjuška, vstani, batjuška, hej!
Tvoj vitez sveti Juri
potrkal nam je na duri,
a nič se ni ustavil,
tako je odpravil
naprej.

A ko za njim smo gledali,
je bilo vse polno zelenih vej
po sveti,
in — metuljčki ali cveti? —
so nanje sedali.

Na levo, na desno je metal oči,
in kamor so pale, cvet gori.

Da vidiš zdaj naša polja:
kot mašna ruta, vsa pisana,
vsa z rožami porisana,
in sama židana volja.

Zdaj vprašaj prebujeni log,
kaj let ti je namenil Bog,
brž kukavica* odgovor ti dá —

⊗ 34 ⊗

* Der Kuckuck ist der Prophet unter den Vögeln, wie viel,
leicht auch in Finnland.

Das Kopfbuch der
Frauen, das man zur
Messe trägt, also Feiers-
tagbuch.

„seidener Wille“ = gute Laune

dovolj bi jih bilo za dva,
tak naglo šteje leta,
da že bojiš se sivih las.
In, batjuška, dekleta!
Levico v škaf, desnico v pas
tako pod zoro, pod večer
tja v breg, kjer si šepeče vir
sam svoje sanje v mrak in mir
in bisere blesteče
po valih luna vleče . . .
Hej, batjuška, hej!

zum Schönplatz.

Pa kaj! Saj to niso sanje poeta,
to ni pomlad njegovih nad,
le duši njegovi živó razodeta,
iz bolečin, hrepenenja spočeta,
kot si revež spravljiči začarani grad.

Ostani zdrav!

Ker pravzaprav
pri nas je še vse po starem, veš.
Na primer, če svoja pota greš
in podlost svetohlinko
pod šaro srečaš krinko,
spoštljivo snemi klobuk pred njo,
če hočeš, da ti dobro bo.
Od kvedra do kučme, od kučme nazaj

smo narodni vsi; če te veseli,
pa pridi, oglej si naš dirindaj.
Veselo: pust, čas maškerad.

P. S. Še to:

— za direktivo! — nekdo
zasviral ondan je pri naši zabavi —
takoј smo mu gosli razbili na glavi.
In veš zakaj? Na uho to novico:
Bil je še mlad — — — pa je sviral resnico!

V album

slikarju Hinku Smrekarju — če bi ga imel, kajpa.

Tam so jadra v blesku solnca,
tam so palme in šotori,
tam velblodi in tovari,
in v kristalni čarni gori
sta pripravljena dva lonca.

Zdaj s pestjo zagrabi polno
tu demantov, tam cekinov,
teci, revež, pred družino:
„Ženka, deca, glejte!“ — Ino —
sežeš v žep, v njem samo govno.

Gostu.

Si mož, da misliš naravnost?
Veš — brez ovinkov:
če nosiš krinko,
ne boš moj gost.

Si mož, da nosiš svoj obraz?
So brez ovoja
vsa dela tvoja?
Nočuj pri nas.

Si mož? Besedo možko čuj:
Kdor te študira,
ko ti odpira,
tam — odpotuj.

Svojim prijateljem.

Kot puščica od tetive
hrepeneča trepeta,
žejna, da krvi se žive
prsi vročih nasesa:

moje duše bolečina
hrepeni tako med svet,
vera moja še edina,
moj edini amulet.

Pojdi, pesem, reži, rani,
kar nameri se pred ost
in morilcem duše znani,
da nesmrtna je bridkost.

Z glasom sove in skovirja
pojdi med filistrov krog:
Pokopali ste vampirja
in zaman je križ in glog,

in zaman je krsta, kamen,
in zaman hudič in pop,

*Wenn man eine Vampir
bejährt, muss man ihm einen
Keil aus „glog-Holz“ durch das
Herz stechen, sonst steht er
in der Nacht auf, um den
Menschen Blut auszusaugen.*

*Bilje sind die Toten,
sehete.*

in zaman so bilje, amen —
maternica je moj grob.

Iz gomile še vam kliči
glas, ki vam je dobro znan:
Rajajte v polnoč, mrličiči,
v grob vas pahne jutri dan.

Vse duhteče vaše fraze
Bogu v nos puhtijo smrad
in stojijo vam ekstaze
kakor opici ornat.

Vaša slava bo splahnela
v solncu svobode kot sneg,
moja tuga bo hitela
s pesmijo iz veka v vek.

III.

Pogled na Montmartre.

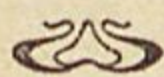
Izdavna nosil sem ta sen v očeh . . .
Kipenje zlatih kupol v mrtvi slavi
za božjim grobom v tajni razsvetljavi
me je omamilo v mladosti dneh.

*Božji grob: das heilige
Grab, zu Oberen in der
Kirche aufgestellt.*

Kaj vedel sem takrat še, kaj je greh,
in, Nazarenc, krona ti na glavi —
a slutil sem, da čaka vseh v daljavi
nas bolečina . . . In — obraz na tleh —

sem čutil v srcu za nekrivdo kes
in prosil te — še veš? — Jeruzalema
v tolažbo, kadar bom izmučen ves.

Ta sen me ni izpustil iz objema.
Si ga izpolnil, Nazarenc, zdaj,
da gledam v solncu kupol teh sijaj?

Večerna vizija.

V večerni trudni čas
se iz temin
prikaže bled obraz
kot prt Veronikin.

Kaj trepetaš in ne veš zakaj?
Saj si pravičnik v zboru ljudi!
Poglej naprej, ozri se nazaj:
krivice v tvojem srcu ni.

Še ni iztekla kri
iz starih ran;
stoletja krvavi
to srce dan na dan.

In v mraku bilé so roké prebodene . . .
Kot pestuje dete mati samó,
tako so držale srce, vse bolnó —
a pravičnik ni našel krivice nobene.

Razpeli so roké
naširoma,
in palo je srcé,
kot da je kamen, na tla . . .

Sfinga.

Kako je, zagonetka mrtvih ust?
zastavice rešujem jaz na sveti
življenje vse, ne le za delopust —
in tebi ustnic bi ne smel odpreti?

Povej: hraniš-li res sveta skrivnost
in jo neguješ v svojih prsih varno,
ali onemoglosti samo slabost
spretno prikrivaš s pozo malomarno?

In ustnic tvojih pritajeni smeh —
se roga njemu, ki v obupa uri
rad čital bi odgovor ti v očeh,
in — ga razumejo samo avguri?

Moj Bog.

I.

Ime sem tvoje šepetal pobožno,
da bi se nagnil k meni: „Dete, kaj?“
in diha tvojega bil poln bi gaj
in polno ga biló bi srce tožno . . .

Ugašati mladost sem videl rožno
kot med oblaki zarje mrè sijaj;
v noči praznino klical sem tedaj —
nebo in zemlja sta molčala složno.

In laskal sem se ti: „Kaj sem ti storil,
da brez odgovora kriči bolest?“
in kletve proti tebi sem govoril,

samo da mi pokažeš svojo pest,
z grehotami si dušo otovoril,
poskusil vse, kar jih je k tebi cest:

II.

In da si riba, bil bi te ujel,
ker za teboj sem trnke vse nastavil,
da si lisjak — pasti sem ti pripravil,
še druga riba — polno mrež razpel.

In da si blisk, bil bi me ti zatél,
lev — dražil sem te — bil bi me zadavil,
da si tolažba, bil bi me ozdravil,
in da si pesem, bil bi te zapel.

In da si sèn samo, bil bi te sanjal,
in da si — Bog, no, bi te pač tajil,
a bolj od vseh glasnikov te oznanjal,

ker bi ljubezni tvoje vino pil;
saj te poznam: če se ti ne bi klanjal,
ti bi vesel še moje trme bil.

Cigan.

Na maršu, v vojašnici — mračen kot duh,
besedam nem, dovtipom gluh,
le v soboto je gosli v kantino vzel
in pri tretji čaši nam je zapel:

Dajte mi gosli, naj vam zasviram,
naj vam cigansko pesem zapojem,
naj vam izpojem, kar v srcu je mojem,
naj vam zasviram, po čem jaz umiram.

Hrzajo konji zvečer na priponu,
kopljejo zemljo s kopiti, z ušesi
strižejo, strežejo glas, ki po lesi
blodi, kot splašena zver o pogonu.

Daljno ubojstvo li? — Bog ti daj sreče,
brate razbojnik na temnem križpotji!
Težko življenje to, z vsemi v nasprotji,
žalostna pot iz dobrane do ječe!

Ali so vinjeni svatje na cesti,
pa jim harmonika poje vreščiča? —
Ženinu rasti obilje in sreča,
kakor bo rasel zarod nevesti!

Daljni glasovi — vsi ste enaki:
vriski, zgubljeni v gozdne goščave
plakate, tožite kakor težave,
kadar pojo pri delu težaki.

In pokojno gore pred šotori
ognji ciganski, mirno razpreda
se med drugovi tiha beseda,
kakor šumenje tajno med bori.

Moje ime! In pes moj zacvili,
konj moj na sredi paše obstane,
dvignil je glavo — čul bi rad znane
v mraku korake . . . Lisko moj mili!

*Pferdenname; so heisst
ein Pferd mit einem weissen
Fleck auf der Stirne.*

Kot blisk se razmreži čez noč in vihar,
nad mizo razpletel se pesmi je čar;
*dvanajste kaprol pest stisnil je v zrak
pa jo spustil na mizo: „Cigan, ti si — vrag!“

* Der Korporal der zwölften (Kompanie) 25

Klic noči.

Prišlo je kakor klic noči,
klic polnoči, od vseh strani
iz mraka,
oko preplašeno strmi
in čaka.

In videl svetlo sem drevo
na vzhodu tam; čez vse nebo
je veje raztegnilo
in s koreninami zemljó
je kakor plug razrilo.

Kot blagoslov dobrotnih rok
se vzpenjalo je vseokrog
v višini,
bodoča pota svojih nog
vsa videl sem v jasnini.

A zdaj, poglej na drugo stran:
tam rasel hrast je velikan

v ozračje jasno —
mrakove bruhajoč vulkan,
tako pošastno.

In veje črne je zaril
med veje svetle in jih vil,
da je hreščalo,
in tla borenje spodnjih sil
je vzdigovalo.

Oledenèl mi je obraz,
a že prišlo je kot ukaz
od vsepovsodi:
„Imel si luč, minil je čas,
zdaj hodi, blodi!“

Težko uro.

Ah, mislil sem, da spev zaklije moj
kot seme svetlo, ki ga noč razmeta:
glej, komaj zasejano, se razcveta
in tisočoko čuva pod seboj

prostranstev tihih sanje in pokoj,
od severa na jug girlande spleta
in vzhod, zahod sta z zlatim pasom speta,
in eno himno poje sfer nebroj.

Ni mira srcu, duši harmonije,
in glej, proroka božjega obraz
ne ve oči poslati v pravo stran.

In duh njegov, nekdam poln melodije,
ugiblje zdaj in trudi se zaman
razbrati, kar mu razodeva čas.

Vizija.

Nebo je bilo polno mrtvih solnc . . .
Kot lampijoni, ki v njih kri gori,
nalahno se zibaje nad obzorjem
krožila so in se natiho trla.

Ves svet je bil kot skalnat hrib okrogel,
na vrhu hriba stal je križ teman,
široko črne roke stezajoč
v mrtvó žarenje mrtvih solnc.

Zakaj so se roke tako razpele?
Da blagoslavljajo ali grozé?

A tresel se je črni les visoki,
in videl sem: tam trga se življenje
od tega lesa, siloma se trga
duh od telesa in ne more stran.

In kot da vstal v vsemirju je vihar,
bilí so vse hitreji krogi solnc,
vse ožji, bližji, in vse bolj krvavi.

In pokale so prsi gluhim skalam,
da so rodile tisočletnice
in bruhale na dan po cele vojske
njih, ki so spali smrtni sen pod njimi.

Tam videl sem vlačugo Babilonko,
zavriskala je — živa zarja — v svet;
kot oni dan, ko si ga je nadela,
blestel se dragoceni je nakit
na golih udih, v prešuštvo vabečih;
v kobilje razuzdanem smehu nje
se greh je rogal in krvi naslada
žehtela je od vročega mesa.

V vrtincu burnoblaznem pa za njó
kentavri kuštravi, pijani pani,
junaki, polbogovi davnih dni,
in David kralj, izvoljenec gospodov,
in modri Salomon in Cezarji
v škrlat ogrnjeni, bršljan nad čelom;
menihi trgali so raševino
s teles, tiare z glav maziljenih
so padale pred njene noge v prah.
In bil je krik in vriski in cviljenje,
kipeč naval razburkanih strasti;
in sama harpa, ki pred Višnjim poje
prebirana od kerubinskih rok,
našla je glas, ušesu všeč vlačuge.

In videl sem jih, ki sem živel z njimi,
ki lilijo nosili so pred svetom —
e, brate, kje je tvoja lilija?
I tvoji prsti k njej trepečejo?
In njo sem videl, ki sem dal ji dušo:
metulj se bil bi zmotil in priletel
ji na oko, tako je bilo roža
v dneh, ko ljubezen cvèla je iz njega;
najbolj sem videl njo. (Oko, si motno?
Bolesti išči svoje — noč bo dan
in kamen bo kristal.) V nje grob sem videl,
v mrak skozi kamen kakor v roževino
mi šel je pogled: spodaj je ležala
objeta z njim; ha, in tako sta vstala,
z rokami preko ram, teles prižetih
hitela s tropom sta v omami slepi,
in njiju smeh zvenel je preko vsega.

Okoli križa je besnelo kolo,
po nebu kolo poblaznelih solnc,
in Babilonka je stopila predenj,
ponudila bohotno mu telo.

Od studa mi okamenel obraz,
ozrl sem se na križ, ki se je zibal,
z očmi ujel oči umirajoče —

„Zakaj, povej, si se razpeti dal?“
sem prašal ga s sovražnimi očmi,
on mi z ljubečimi je odgovoril —
in pal sem v nič pred njim.

Samogovor.

Stoj pred menoj, moj skriti obraz,
samo za hip, le kratek čas,
naj te spoznam.

Nocoj med nama ni srednika,
sodnik moj, brez besednika
s teboj bom sam.

Veš, kaj prenesel sem v teh dneh,
zato mi je pogum v očeh,
da pretrpim

i tvojih vseprodirni soj;
daj, naj se, z možem mož, s teboj
izgovorim.

Naj vidim blaznost svojih sanj,
vso bedno ničevost dejanj,
vso laž besed.

Proklel sem svet in njega slast —
še sam od sebe, daj mi oblast,
naj bom proklet.

Obraza ni. Le glas globin:
Proklet si svet, ti, njegov sin?
In zdaj si sam?

Pa rad bi^vočetovo hišo spet
s hinavščino: „Oče, i jaz sem proklet!“
In — ni te sram?

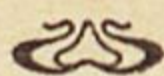
To ni te gnal visoki duh
in bil je misli zgolj napuh
in samoprid? —

Bi pitano tele jedel rad?
te bode svila, ki tvoj brat
je v njo zavil?

*Anspielung an die bibl. Erz.
Zählung vom verlorenen Sohne.*

Vem: nisi hotel teh besed
od mene. Zdaj si ves zavzet
in trepetaš.

Vem: hotel roké si krog vratu
in hotel na srce si medu —
zdaj me poznaš!

Zimska noč.

Golobica zimska noč
svetla krila je razpregla,
skozi okno perotnica
njena mi na ramo segla.

Sije, sije, blizu, daleč,
kot je svet širok in dolg,
v nje blestenju bi izginil
temen nič — kot gladen volk.

V noč.

Čuj, vlaka žvižg od vetra gnan
med mrak oblakov in poljan,
naraščajoč, pojemajoč —
tako moj klic gre v noč - polnoč.

Kdo si, ti daljni sosed moj,
ki kakor jaz bediš nocoj
oko, uho uprto v mrak —
si videl, slišal daljen znak?

Je vrglo ti nebo odsev?
Je dala zemlja ti odmev?
Je noč presegla že zenit?
Je blizu ali daleč svit?

Moj klic raztrgal je vihar,
nihče ne bo ga čul nikdar —
sam izprašuj se vekomaj,
sam si odgovore dajaj!

Starec misli.

Težko, brate, je življenje,
in ni vredno, da ga nosiš,
trdi njega so darovi,
ne velja, da zanje prosiš.

Pil iz čaš sem prerazličnih,
od premnogih rok nalitih,
nihče ni še pil za mano —
nisem puščal polizpilih.

Najskrivnostnejša med vsemi
je ljubezen; in resnica
je med vsemi najsvetlejša,
a povsod — na dnu grenčica.

Pa da že je vse končano,
pa da grob je name legel,
pa da Bog veli mi: „Hočeš?“
hlastno po obeh bi segel.

O napoj sladkó - gorjupi,
trpka mešanost življenja!
Bitja našega vsa cena
v tebi se spočenja, menja . . .

IV.

Geslo.

Kuj me, življenje, kuj!
Če sem kremen, se raziskrim,
če jeklo, bom pel,
če steklo – naj se zdrobim.

Sebi.

Kličeš, drevo, mladoletja?
Cvetja, petja, z drhtečimi
prsti, v mrazove prosečimi
kličeš, drevo?

Hočeš, srce, razodetja,
hočeš razvnetja ponosnega?
Dvoma dovolj neizprosnega
ti je, srce?

Stoj, kot drevo brez zavetja!
Višji si, bolj te pretresa vihar,
višji si, bližji nebeški ti žar,
dalj gre oko . . .

Ribnik.

Tiho ribnik vse zrcali,
cerkev, hišo in drevo,
zvezde zgoraj, spodaj zvezde,
dvojna zemlja in nebó.

Pojdi, draga, ki te ljubim,
ki me ljubiš, tja z menoj,
pot gre mimo mirne vode,
iz samote gre v pokoj.

Šla sta dva po drugi strani,
šla sta v sanjah ob valeh —
videl dvojno sem ljubezen,
dvojno srečo njiju dveh . . .

Metamorfoze.

Gre pesem rana, gre preko gozdóv
in je metulj v vonjavah cvetja,
kar iz omamnega objetja
jo zvabi orla klic iz zrakov.

In že je orel. Visoki brat,
glej, i s teboj se nadletavam,
s teboj in preko tebe plavam
in iz višin grem dálj iskat.

Ves nizki svet si pokorim,
peroti čezenj razprostiram,
mirnó z očmi si plen izbiram,
nestrpno vrat navzdol krivim.

Koga bi si najprej izbral,
da dvignem ga, kot Ganimeda?
Poeta mar tam krivogleda?
Pú — on je še na tleh brez tal.

Če bi dramatika prijel,
da bi nam vsaj lahko povedal:

I jaz sem svet odzgoraj gledal
in videl ničnost naših del.

Pa ti tam, doktrinar votlook!
Res misliš, da sveta uganko
kot zajca vjameš v ozko zanko?
Poglej odtod, kak je svet širok!

A vse vas pustim, ki vam srca
ne pali žeja večno živa,
ki lastni duh vam ne odkriva
tajnosti, ker je brez željâ.

Kdor misliš, da nosi ptiča perot:
živ stvor brez hrepenenja
se pod nebo ne vzpenja,
po prahu, kot črvu, se plazi mu pot.

In pesem gre, gre čista spet,
ni več metulj in ni več orel,
v višinah ji je srd izgorel,
in spet brez brata gre čez svet.

V večera žarenje se potopi
in zore pajčolan objame
tenak in gibek njene rame,
krog rok in nog se ji lovi.

In gre, v plamenih prozornih gori
pa sreča z dušo se vlačuge
in potolaži njene tuge,
srce ji ranjeno pozlati.

„O sestra, čim bolj si ponižana,
čim bolj trpljenje te preveva,
tem večji žar iz tebe seva,
tem bolj si meni približana.“

In blodna duša dvigne oči:
Kdo me tolažiš? – Čuj, zvon: „Zdrava
Marija!“ – in s tem glasom plava
nebes kraljica sredi noči.

A pesem gre, brez sestre gre,
ni tolažnica, ni Marija,
le tiha, tajna melodija,
in hrepenenje preko zemljé . . .

Prebujenje.

Čuj minute!
Trdó
kakor kaplje srebrne
skozi temine črne
minute noči prečute
bijó.

Tam krožijo solnca in merijo čas,
večno mirna,
brezobzirna
noč in dan teko preko nas.

Mi pa pod njimi se bijemo, vijemo,
sijemo, gasnemo,
škodimo, hasnimo,
v kupe medu in otrova si lijemo,
prostor vesoljni z željami prepletamo,
večnost v trenotek begoten ugnetamo,
z duhom za zadnjimi zvezdami grabimo,
grozo izzivamo, v dušo jo vabimo,
vriskamo, jočemo —
hočemo, hočemo.

Hiše sedanjosti so le šotori,
mi potujoča samo karavana,
ali nad našimi poti prižgana
fata morgana —

gôri, varljivka - resnica nam, gôri!
Kaži nam mesta v cvetoči pokrajini,
kupol kipenje v solnc skritih sijajini;
nam za obzorjem še solnca so tista
mlada vsa, čista,
le hrepenenja se stolpi so vzpeli,
z njihovim svitom glavé si odeli,
in njih zvonenje vihra čez višave,
kot bi iz lin se jim vile zastave,
zlate zastave iz zlatih lin.
Kogar zvonenje to k sebi zavabi,
v blaženi hitel za njim bo pozabi
skozi zadušne mrakove globin.

Dvigni srcé, kdor pomišljaš si v tropi,
pa ga v žarenje visoko potopi:
vedel ne boš več, da bilo presunjeno
kdaj od krivice je kruto;
naj je ponižano, naj je oskrunjeno —
z zlátom nebá bo obsuto.

Jezik se tvoj je zapletal jecljaje?
Zdaj bo modrosti globoke znanik,
roka bo rušila tesne pregraje,

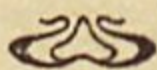

duh se bo prašal: Kje mi je mejnik?
Kje so prepadi, da nisem pogreznil se vanje;
da jim izderem zadnjo skrivnost?
Kje so višine, da nisem povzpel se nanje,
da jim poberem najslajšo sladkost?
V ktere pustinje še niso prodrli mi glasi?
Kje je tujina tak daljna, da nisem ji gost?

Tvoje življenje bilo je pozabljeno,
neizrabljeno
ginilo v glôbel kot voda na Krasi —
zažuborelo bo, v solncu blestelo,
sebe in brod bo veselo zibalo,
bodro do morja potí bo iskalo:
tam — kot borila bi se za obzorje
širom brez konca razlita
nebes in morje —
večnosti dve, ki nasprot si strmita . . .

*Kras ist die steinreiche
Gegend in Innerösterreich, wo
die Gewässer im Kalkboden
verschwinden. (Deutsch, "Karst.")*

Padajte zdaj, minute
noči prečute
trdó
na srce moje!
Vzbudile ste ga iz sanj,
in kakor vi padate nanj,
krepkó
zdaj več ne trepeče, le poje . . .

Visoki hip.

Pil, brate, si iz mnogih čaš
razkošje in spoznanje,
nalito od različnih rok —
povej mi, brate, kaj imaš,
da ti zamenja sanje,
ki ti si sam jim kralj in Bog?

Poznam jih mnogo. Šli so v svet
in niso našli dalje,
prišli bolj revni so nazaj,
pogled jim ozki bil ujet:
mrčes, ki v gubah halje
meniške menja kraj za kraj.

A videl mlade sem oči,
kot daljni blisk poletja
iskale božjih so čudes:
kako oblak čez svod hiti,
naročje polno cvetja,
da ga izsiplje v zarje kres.

Visoka, tisočoka noč
je z njimi vred strmela
in pozabila šteti čas:
obstal je zlati ur obroč,
in duša je drhtela,
in ves kot sneg ji bil obraz.

Z objemom enim oči te
vesoljnost so prepregle
in rekle svetu: „Lep si, stoj!“
In vendar, vendar te roké
v življenju niso segle
po eni slasti, brate moj . . .

Nočni psalem.

Zvezde hite čez visoko polnoč
tihe, zlate;
škoda zate,
duh, kam blodiš obupujoč?

Ptič prešumèl je plaho gaj
do družice;
tam — cvetlice:
vonj in šepet je obkrožil ves kraj.

Pošlji še enkrat k zvezdam oko:
svetla cesta
v bajna mesta,
duš tam hrepenenja pojo.

Slušaj navzdol: rodovi dreves,
od obzorja
daljna morja
zlagajo himno nižin do nebes.

Kakor iz školjke motnjava glasov:
dih skrivnosti —
ni radosti,
ni bolečine, a polno je snòv.

Sredi vsegà razprostri peroti
kot dve zarji,
in v viharji
harpa boš, ki jo prebira Gospod.

V.

Z vlakom.

Odhod. In zažvižgal je vlak skozi mrak.
O devojka ti, ob oknu slone,
si-li čula ta vrisk, plakajoč skozi noč:
o zbogom, domovina!?

In kakor ovije se val okrog skal,
ob Gradu se lije Ljubljana,
vsa z mesecem posejana;
boječe se strehe stiskajo,
po vrsti križi mi bliskajo
poslednji, zlat pozdrav
in gasnejo v mraku daljav.

Der Schlossberg von Laibach

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak gre v noč.

Mejica teče ob tiru,
za njo v polnočnem miru
gubijo se polja, s stezami prepeta,
tam breza samotna — kraljična zakleta —
glej, mesecu kaže srebrni nakit.

Die Kirche der Mutter Gottes auf der Smarna Gora nordlich von Lantach; sie haben gewiss den steilen Doppelberg, der sich aus der Ebene erhebt, gesehen.

Z goré razgleduje se Mati Marija,
blesteča, pokojna zre svet pod seboj,
blesteča, pokojna razliva svit;
vasica med drevjem — in tam domačija
gozdarja na samem — — In vse za menoj.

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak gre v noč.

Skrij, mesec, za oblak se skrij,
da je ne vidim, kako beži,
kako ostaja za mano
domovina.

S silo neznano
si segla mi do duše globin:
dozdaj nisem vedel, kako sem tvoj sin,
kako te ljubim globoko . . .
Domovina, daj mi roko,
ne beži, ostani pri meni,
tesno, tesno me okleni
in pel ti bom pesem visoko,
pel materi češčeni,
kot ni ti še nihče pel;
src milijon bom razvnel,
uklonil jih tvoji oblasti,

razpalil v dušah strasti
bom plemenite, mlade,
da radovoljno zaklade
najdražje pred-te polože.

Zvezde, stopite z zenita
strmih višin!

Kliče vas sin,
ki vse predolgo v srcu mu spita
trpka bolest in ljubezen še nema . . .
V venec sklenite se, njo naj objema,
njo za vekove bolečin.

Daj svojo gloriijo, jutranja zarja!
kličem te sredi polnoči,
kličem te z glasom stražarja,
ki šteje ure, ko noč leži.
Daj svoj škrlat,
njo z njim ogrni,
ki žalovala v obleki je črni
dolge noči, brez nad.

Ne beži, ostani pri meni,
domovina, tesnó me okleni!

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak gre v noč.

Beži. Vse beži . . . Le v dalji planine! *Di Karavan*
Tam zemlja je naša zakipela,
zahrepenela, v nebo je hotela,
v višino pognala se kot val,
a v naletu pod zvezdami val je obstal —
tako strmi zdaj sredi višine
okameneli zanos domovine:
bleste se v daljavi razdrti grebeni,
nad njimi, glej, zvezde, čuječni plameni:
ko spi naša zemlja, le one nad njo
skrbe z menoj, bede nad nočjo.
In glej: planine in zvezde gredo z menoj,
vse drugo gubi se za mano v pokoj.

Z menoj, ve zvezde, z menoj, ve planine!
Razširi, raztegni se, króg domovine,
razlij se kot morje
v brezkončno obzorje,
dom moj!
Kamor stopi mi noga — na tvojih sem tleh,
kamor nese me jadro — na tvojih valeh,
kamor hoče srce — pri svojih ljudeh . . .

Kam, misel? Stoj!

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak z menoj gre v noč —
in še danes v tuji slavi
neznanca me tuja zarja pozdravi . . .

Duma.

Slišal sem pésem in čúl sem glás pojoč,
glás možá, kot da je odgóvor žénskemu glásu;
čúl sem, kakó je zvenélo móje srce.

Pésem možá in odgóvor žénski pésmi:

Srédi polján si in póješ mi pésem zeléno vso,
pésem vétra in vej in trave in sólнца na trávi,
pésem hitečih in pésem stoječih valov,
pésem srebrnih in pésem zlatih valov —
pésem potókov in pésem žit.

„Kakor s trakóvi so zvezane s céstami tu vasi;
cerkev je dvignila glavo preko streh,
z viška motri nehanje ljudi pod seboj,
úre jim méri in délo delí.

Hiše so hišice, okna so okenca, nagelj iz óken
lije zelén se po sténi, rudéče se péni
v sólncu tihi ta sláp —
znamenje fantom, ki hodijo mimo čez dan,
znamenje tájno za nóč —“

*Erinnern Sie sich
an die Fenster
unserer Dörfer
mit Nelken?*

poješ; in pisanih rut so vesele tvoje oči,
zdravih, rujavih lic in bisernobelega smeha,
kretenj oglatih in hoje nerodne in kmečkih
zadreg;

kletve robate ušesu so tvojemu vino,
krepka primera — dala bi zanjo cekin.

Sredi poljan si in poješ mi pesem zeleno vso,
poješ in vabiš:

„Hrasti orjaki za poljem stoje in se z burjo
borijo,
sanje stoletij vrhove jim zibljejo v daljnem šu-
menju,
vsake pomladi novina posluša skrivnosti
davnine;

ti pa se mučiš v tujini in dušo dušiš —
jaz pa sem z rožami roža: pomešam se mednje —
mimo bi šel in me ne bi razbral iz mojih družic.“

Sredi poljan si in poješ mi pesem zeleno vso,
vriskaš in vabiš,
kličeš na kmete.

Glej in moj ponos se pne in pesem z njim,
drzno in smelo gleda tvoji pesmi v oči.

Tvoji pesmi jaz zoperstavim pesem mest,
pesem obzidanih cest in korakov, po tlaku hitečih,
ritem rok in ramen, ki dvigajo kamen in hlod,
takt železnic, pod zvezdami vsami enak,
tok velerek, ki jim tovor in breme je dika,
žic brnenje, ki vežejo sever in jug
in vodijo glas zapada k ušesu iztoka.

(Rad nastavljam uho na drog brzojavni:
v službi stoji nepremičen kurir, in poje in poje,
z motnim mrmranjem vesti spremljajoč, ki od-
daja jih dalji —
pesnika srce pripeva tako idejam, hitečim
z dobe elektriko preko njegove glavé.)

Kje je tujina? Kako me duši?

Videl sem matere — kakor pri nas so bedele
nad zibelko,
dete po njihovih nedrih za mlekom je tipalo;
videl može sem v borbi za trdi kruh
silne in mračne,
in za ljubezen; bil sem med njimi sam;
videl krvi sem naval,
strast in boj;
videl zemljó in zemljaka na grudi domači,
njemu bila je najdražja kot naša nam;
gledam zemljó — in lepa bila je kot naša,

ljúdstvu ne zémskemu – zvezdam je kázal pót,
pa nesoglasje v vsemirju zaslédil je,
novih svetov je zahtéval njegov račun,
„Bodi!“ je rékel – in nóč mu je dála nov svet...

Tu, tu se žile življenja stékajo,
póta vesóljstva tukaj se sékajo,
ljúbim jih s hrúpom in šúmom, ta vélika mésta –
skóznje v svobódo gre, skóznje v bodočnost gre
césta . . .

* * *

Čul sem, kako je zvenelo moje srce:

*L in Küstenland und
auch in Krain (Kipava)
wächst der Ölbaum.*

*x um den Honig
für die Weihnachtspo-
tica zu sammeln.*

Sveta si, zemlja, in blagor mu, kómur plodiš –
z oljem mu lečiš razpókano dlán,
shrambe mu polniš in vína mu vračaš za znoj,
daješ sená in otáve za vóla, ki vláčil je bráno,
hódil pred plúgom in družno potil se z oračem,
tóčiš cvetlicam v čáše medú, da pride bučéla,
gnána od tájne skrbi spomládi na délo za bóžič; x
ní gospodinje stráh mrazov, zakáj nje družína
dvojno obleko ima, in čúješ na tnálu
trlice? In osnútek na státivah čáka že vótka.
xx O, tam svéti dúh razprostrl je kríla nad mízo,
blažen je trúd in blažen počítek družíni.

o 92 o

*xx bei uns hängt in jeder Bauernstube über dem Tisch eine
Tauben (der heil. Geist) von der Decke herab.*

Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti.
Ljubil sem jo. Kakor grudi deviške razgaljene
duhte pod solncem so njene poljane razpaljene;
potapljal sem se v valove njenih žit,
sam, sam s seboj, le z mislimi svojimi skrit
v molčeči družbi mladega hrepenenja,
mlad, mlad — to se pravi: v srcu vsega življenja.

In vsa širina je z mojimi sanjami snivala,
in nébes in góra sta mojim željám se odzivala;
škrjanček — pojoča raketa — je pesmi pršil:
je čul moje srce, od njega se peti učil?
Livada, si videla cvetje moje duše,
pa si ga posnela, okitila z njim svoje ruše?

Tvoja roka, moj otec, zemljé mi lepoto odpirala
in — čúdo za čúdom — zavese prirode odstirala;
ti kazal si njiv mi plodove, sprovajal me v les,
razkladal skrivnosti glasov in družine drevés,
in vedela sva, kje kósi mladíjo, kje drozdi,
kod divji móž hodi, kje vile se skrivajo v gozdi.

Na Gregorjevo — otec, še veš? — se ptički
ženili so,
za šolskim vrtom v mejici gostili se, pili so;
midva preko ceste sva slušala ... „Čuješ živ-živ?“

*Am Tage des hl.
Gregor (12. März)
feiern bei uns die
Vögel ihre Hochzeit.*

② 93 ② „živ-živ“ oder „živ-žaw“ ist der onomatopoeische Ausdruck für das Gesquitschen der Vögel.

*x „Der Alte“, eine
Art Ehren-Fremdruhm,
meist bei Hochzeiten.*

To je ‚živio‘ — zdaj starešina^x je mládi napil.“
In ko razleteli se svátje iz méje so z vriščem,
povlekel si me za rokáv in mi rékel, naj iščem.

Pa — s čúdom še v sŕcu in stráhoma — v méjo
iskát sem šel,
za ptiči in njihovim pírom páberkovat sem šel:
in gléj, tam pod grmom, pod gabrovim — majh-
nih potíc,^x

*x Eine Art Kuchen
mit Honig, Rosinen,
Nüssen etc., nament-
lich für die grossen Feier-
tage (Weihnachten, Ostern)
zubereitet; eine sloveni-
sche Nationalspeise.*

in sládkega vínca, rožičev, in fig, vseh slaščíc.
„Pa ne bó jih nazáj več?“ — „„Ne, to so vse tébi
pustili,

Kar ti si jim trósil po zími, so zdaj ti vrníli.““
— — —

O ródni dóm, o híše očetove stréha ti!
Siromaku si grad in popótniku v dálji utehá ti:
golób izpod tújega néba trepéče nazáj,
hrepenénje mu je pokazálo i pót i kraj;
kaj lástavka v južnem poletju strpéti ne móre?
na gnezdo spomín jo nése čez mórje, čez gore.

Golóbje nad híšo gorečo omámljeni krožijo ...
moje míslí nad ródino pústo osámljene tožijo ...
Siv dán je prišel; razšli smo se vprék in v šír,
kamor gnála je síla življenja in srca nemir;
ostále pod strého so lástavke v várnem zavétji —
med nás je usékalo in nás raztéplo po svéti ...

Mladost je zdaj moja bujno glavó povésila,
a misel se tajna je v ptico podnébno vtelesila,
ni bila golób več, ki obletáva požar,
zdaj bila je órel, ki so mu peroti vihar,
oči so mu bliski, hiteči v temíno-daljino,
iskale, našlè so; ne doma, vse več: domovíno . . .

Hódil po zémlji sem naši in pil nje bolesti.

Sveta si, zémlja, in blágor mu, komur plodiš; —
ali poljane poznam — čigave so v solncu bleščéče?
Pústil si plúg in motiko, v zemljó se zalezal,
starec, in križ ti na grobu rjaví in poveša se;
sín tvoj zaril se je živ pod zemljó — v Ameríki
koplje,
v rovu še zárja polján mu mračne misli obseva,
sín njegov več ne bó jih poznal, ne sanjal o njih.

Čul sem vdovice jok:

„Moj Máte, jó, moj Mate!“

Pel je véliki zvon —

„Moj Máte, jó, moj Mate!“

Hámburk, Hámburk! kliče ji zvon . . .
tam ji v smrt omáhníl je sín,
solze nobéne biló ni za njím,
známenja ní za grób njegov.

** Auch wenn jemand in
der Fremde gestorben ist, läßt
man zuhause läuten.
Unsere Leute gehen meistens
über Hamburg nach Amerika.*

Hamburk! — Misel ji blodi okrog,
pa ne ve, kam naj poleti,
kje se naj na grob spusti,
da potoči nanj solzó.

Da sem takrat bil Bog,
— „Moj Máte, jó, moj Mate!“
vzkliknil bil v grob bi njegov:
„Moj Máte, vstani, Mate!“

Hamburk, Hamburk! — Véliki zvon
poje ji, bije,
toži, vpije,
pada trdó na njeno glavó.

Hamburk, Hamburk! — pada črnó.
meša se, lije,
vse ovije
v svojo motnjavo, zemljó in nebó.

Da si takrat bil, Bog,
— „Moj Máte, jó, moj Mate!“
vzkliknil bil v grob bi njegov:
„Moj Máte, vstani, Mate!“

Pa so ramena in pleča kot skale,
tilnik — naloži mu breme nasilnik —
nosil ga bo in ne bo se krivil;
pa so srca tiha in močna —
njihov ponos je brez besed;
pa so možje —
kot da se niso rodili iz matere,
kot da goram se iz bokov izvili so:
mórajó v svet, in tujina se diči
z deli njihovih rok;
tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji
so nam izgínili — več ne doseže jih
naše oko . . .

** In Westfalen Arbeit
ten sehr viele Slovenen
in den Kohlenbergwerken.*

Kje, domovina, si? Ali na poljih teh?
Še pod Triglavom, okrog Karavank?
Ali po plavžih si, ali po rudnikih?
Tu? Preko mórja? In ni ti mejâ?

Hótel nekđaj sem, da bi se razširila,
da bi razpela svoj krog čez zemljo —
glej, in zdaj vidim: silna, brezmejna si,
v daljo kot seme razsipaš svoj plod.

Boš jih kot lastavke k sebi priklicala?
Kakor golobe prizvala pod krov?

Ali jih tuja bo slava premamila
in jih nikoli več k tebi ne bo?

Kje, domovina si? Ali na poljih teh?
Še pod Triglavom, okrog Karavank?
Ali po plavžih si, ali po rudnikih?
Tu? Preko mórja? In ni ti mejâ?

Slútim te, čútim te. Sanja poetova
létala dolgo je lét nad teboj,
glédala, slúšala, plákala, úpala,
izpraševala za tvojo skrivnost.

Školjka na mórskem se dnu razbolela je,
v biser je stisnila svojo vso ból —
srce poeta — kaj v tebi se zbralo je?
Srce poeta — od nje si bolnó.

Epilog.

Kadar dvigne labod
blestečo perot,
nad ribnikom v gaju večer se zasveti —
kot da plamen se bel
med valovi je vnel
in ugasnil, še predno je mogel goreti.

In tako
tiho, duša —
kaj tvoj spev?
Kdo ga sluša?
Komu mar njegov odmev?
Pod peroti skrij svoj soj,
stisni v prsi melodijo,
naj strasti globoko spijo,
naj bo mir in mrak s teboj.
Bodi sama: kakor luna
izprašuje svoj obraz:
sredi nočnega tomuna
„Kdo si ti in kdo sem jaz?“
Bodi nema: jaz in ti
govoriva brez besed.
Bodi slepa: brez oči
nama sije zlati sled

tihih cest do božjih mest —
tam je sanja vsa bolest.
Glej — vesoljstvo spodaj kroži —
vse, kar vriska tam, kar toži,
se v akord zamolkel spaja,
kakor jarka luč prehaja
ublažêna skoz zavese;
tam se duši duša trese
in neslišna melodija
se iz nje svetló izvija
in spiralo svojo vpleta
v harmonijo vsega sveta . . .

A kaj dviga labod
blestečo perot?
Prenesti ne more sam svojega soja.
In jaz in moj žar?
Suj bliske, vihar!
Molče izgorela duša bi moja . . .

Pripomnje k „Dumi“.

„Videl sem čela: kot da jim pod kožo lazijo želve.“ Komur se zdi ta primera pretirana, poglej n. pr. čelo Dostojevskega.

„Nje družina dvojno obleko ima.“ To je posneto po Trubarju, a pozabil sem si zaznamovati mesto, kje stoji.

„Zdaj starešina je mládi napil.“ Mlada pravijo Beli Kranjci nevesti.

Založba Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

~~~~~ v Ljubljani. ~~~~~

Levstikovi zbrani spisi, uredil Frančišek Levec.

Pet zvezkov 21 K, v platno vezani 27 K, v pol francoski vezbi 29 K, v najfinejši vezbi 31 K.

Maister Rudolf, *Poezije*. 8°, 130 strani, broširane 2 K, vezane 3 K.

Meško Fr. Ks., *Mir božji*. Enajst povesti in črtic. Broširano 2 K 50 h, vezano 3 K 50 h.

— *Ob tihih večerih*. 291 strani, broširano 3 K 50 h, vezano 5 K.

Prešeren France, dr., *Poezije*. Druga, ilustrirana izdava. Ta lepi spomenik našemu pesniku-prvaku se s svojimi krasnimi ilustracijami družijo z najboljšimi izdavamimi prvih pesnikov drugih narodov. 4°. 5 K, v platno vezane 6 K 40 h, elegantno v usnje vezane 9 K.

— *Poezije*. Ljudska izdava 1 K, v platno vezane 1 K 40 h.

Ruska moderna. Gorkij, Andrejev, Skitalec, Bunin, Čirikov. Novele in črtice. Prevela Minka Govékarjeva. 400 strani, broširana 4 K, elegantno vezana 6 K.

Scheinigg J., *Narodne pesmi koroških Slovencev*. 16°, 463 strani, 2 K, elegantno vezane 3 K 30 h.

Sienkiewicz H., *Rodbina Polaneških*. Roman z mnogimi lepimi podobami. 3 zvezki, broširani 10 K, lično vezani 16 K, skupaj vezani 13 K.

Roman obravnava duševni spor na ozadju poljskega družabnega življenja z realistično vestnostjo in umetniško objektiv-

Založba Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

~~~~~ v Ljubljani. ~~~~~

nostjo. Sienkiewicz ni „modern“ glede svetovnega in življenjskega naziranja, pač pa glede finosti v opazovanju, v uporabljanju vseh pomočkov pristno umetniškega označevanja in utemeljevanja, dalje v pripovedni umetnosti, ki vedno pušča za seboj vtisk največje resničnosti.

— *Mali vitez*. Roman iz poljske zgodovine z mnogimi lepimi podobami. 3 zvezki, broširani 7 K, lično vezani 9 K 50 h.

„Mali vitez“ je zadnji zvezek velike Sienkiewiczzeve trilogije zase popolnoma sklenjen roman, pri katerem čitatelju ni treba poznati prejšnjih dveh. Izredno zanimivo so opisani čudoviti dogodki junaškega polkovnika Mihaela Volodijevskega v strahovitih bojih poljske ljudovlade proti upornim kazakom, Tatarjem in turški sili. Kako je Sobieski oblegal Kamenec in osvojil turški tabor pri Kocimu (1674), to se pripoveduje s toliko močjo, da svetovna književnost nima nič podobnega.

Šorli Ivo, dr., *Pot za razpotjem*. Roman. Lično vezan 3 K.

— *Novele in črtice*. Lično vezane 3 K 60 h.

Stritar Jos., *Zbrani spisi*. Sedem zvezkov 30 K, v platno vezani 38 K 60 h, v pol francoski vezbi 43 K 40 h.

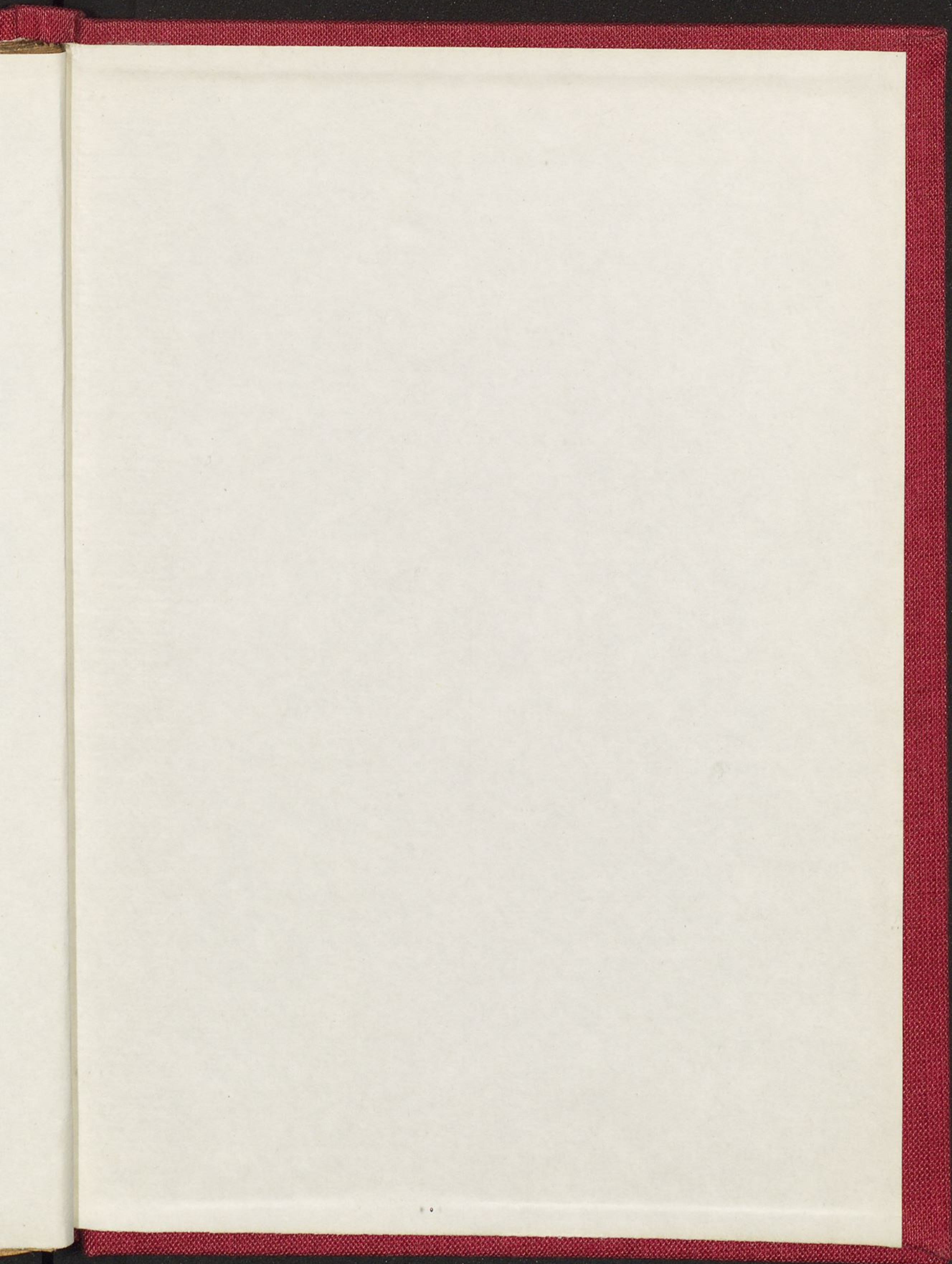
Tavčar Ivan, dr., *Povesti*. Pet zvezkov po 2 K 40 h, v platno vezani po 3 K, v pol francoski vezbi po 4 K 20 h.

Vsebina: 1. zvezek: Ivan Slavelj, *Med gorami* 1. dr. — 2. zvezek: *Otok in Struga*, Soror Pia 1. dr. — 3. zvezek: Ivan Solnce, *Grajski pisar*. — 4. zvezek: Tiberius Pannonicus, *Vita vitae meae*. — 5. zvezek: *Mrtva srca*, 4000.

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

R 367414